

Kroniek Sint Aegten

Erfgoedcentrum Nederlands kloosterleven

Ten Geleide

Met ingang van dit nummer treft u in de Kroniek enkele vaste rubrieken aan: een in onderwerp variërend hoofdartikel, de presentatie van een markant archiefstuk of voorwerp, en een overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen in het afgelopen kwartaal. Het hoofdartikel gaat dit keer in op het Beleidsplan van de erfgoedcentrum over de jaren 2007-2011, dat onlangs door de stichtingsbesturen werd vastgesteld. En we besteden aandacht aan het overlijden van frater Kees Paanakker, die voor ons centrum veel heeft betekend.

Beleidsplan 2007-2011

De stichtingen Erfgoed Nederlands Kloosterleven en Sint Aegten sloten bij aanvang van het project in St. Agatha een overeenkomst tot samenwerking. Daarin werd vastgelegd dat zij eens in de vijf jaren een gezamenlijk Beleidsplan opstellen. Het eerste plan, voor de jaren 2007-2011, is onlangs vastgesteld. Het is op de eerste plaats een intern stuk, bestemd voor besturen, medewerkers en toezichthouders van de stichtingen, dat misschien in de loop van de tijd bijstelling behoeft. Met dit voorbehoud willen we echter ook u graag deelgenoot maken van de plannen die ons de komende jaren voor ogen staan.

Allereerst gaat het Beleidsplan in op de doelstellingen van het erfgoedproject: het behouden, beheren en toegankelijk maken van erfgoed uit de Nederlandse kloosters. Uitdrukkelijke aandacht is er ook voor de kloosterlijke leefwijze die we in St. Agatha willen bewaren, met de kenmerken die daaraan eigen zijn: een sfeer van bezinning, eenvoud, zorgvuldigheid, functionaliteit en gastvrijheid.

Specifiek kloosterlijke elementen - bewoning door een leefgemeenschap, de kapel, de kloostertuin - zullen worden gekoesterd, al zal de vormgeving zich mettertijd wijzigen zoals ze dat steeds heeft gedaan.

Vervolgens komen de erfgoedcollecties aan bod die in het centrum worden bewaard en beheerd: kloosterarchieven, bibliotheek en de voorwerpencollectie. Enkele tientallen orden en congregaties brachten hun erfgoed al naar St. Agatha, andere zullen dat in de komende jaren doen. De zorg van het bestuur van stichting Erfgoed blijft uitgaan naar religieuze instituten die nog geen besluit namen over de toekomst van hun cultuurbezit. Bestuursleden onderhouden contacten met hen in de hoop dat ook zij mee gaan doen aan het project wanneer dat voor hen nodig is.

De belangrijkste taak van het erfgoedcentrum in de eerstvolgende jaren is het opnemen en toegankelijk maken van het erfgoed dat naar St. Agatha wordt overgebracht, een arbeidsintensieve aangelegenheid. Archiefbeschrijvingen moeten worden overgezet naar het computersysteem van het centrum, de verschillende ordeningen van die beschrijvingen worden op elkaar afgestemd, de codering op archiefstukken en -dozen moet worden aangepast, en alle archieven worden voorzien van een beknopte inleiding ten dienste van gebruikers. Ook het toegankelijk maken van de bibliotheek - op dit moment al ca. 30.000 ban-

Het verwerken van binnengekomen archieven

Tussen stapels archiefdozen en - omslagen

den - en het beschrijven van enkele duizenden voorwerpen is een karwei dat jaren in beslag zal nemen. Belangrijk onderdeel van dat traject vormt de aanpassing van de website van Klooster Sint Aegten, zodat de collecties via internet doorzoekbaar worden.

In de jaren 2007-2009 zal het erfgoedcentrum zijn publieksactiviteiten beperken om zoveel mogelijk arbeidskracht te kunnen inzetten op het toegankelijk maken van de collecties. Het centrum is donderdags en vrijdag geopend voor onderzoekers en voor groepen die om een rondleiding vragen. Daarnaast worden er activiteiten georganiseerd voor de deelnemende religieuze instituten, waarvan we grote betrokkenheid ervaren. Maar het uitbreiden van de openingstijden, de actieve promotie van het centrum, en het organiseren van studiedagen of andere informatieve evenementen worden pas vanaf 2010 ter hand genomen.

Stichting Sint Aegten beheert niet alleen het roerend cultuurbezit van de kruissheren, maar ook de onroerende goederen van het klooster. In de komende jaren zal speciale zorg uitgaan naar het functioneren van de kloosterkapel - die nu slechts spaarzaam in gebruik is - en naar het poortgebouw, dat renovatie behoeft om behouden te blijven. Beide bouwdelen zijn aangemerkt als rijksmonument. Het is de wens van de stichtingen om de inrichting en het gebruik van de kapel sterker te richten op haar oude functie als kloosterkerk en toegankelijke plaats van stilte en bezinning. In 1944 is bij een brand de inrichting verloren gegaan, waaronder prachtige neogotische koorbanken. Misschien kan er ergens anders een passende vervanging worden gevonden, die daarmee een goede herbestemming krijgt. Het poortgebouw functioneert op dit moment als gemeenschapshuis van het dorp St. Agatha. Deze functie zou prima kunnen worden aangevuld met die van een bezoekerscentrum voor al de mensen die graag een kijkje willen nemen in St. Agatha zonder nu meteen voor onderzoek in de studiezaal plaats te nemen.

Het Beleidsplan gaat ook uitvoerig in op de doelgroepen van het centrum en op de mogelijkheden tot samenwerking met anderen. In de afgelopen periode zijn reeds vruchtbare contacten opgebouwd met andere archiefinstellingen en bibliotheken, en met personen en instellingen die onderzoek verrichten naar kloosterleven. Maar ook de samenwerking met het kruissherenconvent van St. Agatha en de dorpsgemeenschap zijn voor het erfgoedcentrum van vitaal belang.

Natuurlijk ontbreken niet de zakelijke onderdelen 'bedrijfsvoering' en 'financiën', waarin concreet naar voren komt welke middelen benodigd, en welke middelen beschikbaar zijn om het erfgoedcentrum te laten functioneren. In de eerste jaren is de inzet van tijdelijke medewerkers nodig om het arbeidsintensieve werk rond het opnemen en verwerken van erfgoed te kunnen volbrengen. Financiële middelen voor de basisfuncties van het centrum, het beheren, ontsluiten en toegankelijk stellen van erfgoed, zijn bijeengebracht door de deelnemende religieuze instituten. Voor intensievere publieksactiviteiten als tentoonstellingen en voor investeringen, zoals voor bovengenoemd bezoekerscentrum, moet additionele financiering worden gezocht.

Het poortgebouw

Het Beleidsplan sluit met een puntsgewijze opsomming van de activiteiten die de komende jaren moeten worden uitgevoerd, uitgezet in de tijd. Het is duidelijk dat het ons niet aan werk zal ontbreken. Het plan zal de komende tijd met direct betrokkenen worden besproken, en in december - tijdens de jaarlijkse algemene vergadering - worden voorgelegd aan de deelnemende religieuze instituten.

M. Arendsen

In memoriam

Op dinsdagochtend 27 februari bereikte ons het bericht dat frater Kees Paanakker in de nacht daarvoor was gestorven in Huize St. Jozef te Nijmegen. Zijn gezondheid liet al jarenlang veel te wensen over, maar hij overleed op een moment dat het door niemand werd verwacht.

Kees Paanakker heeft in de jaren 1986-1999 als coördinator het Dienstencentrum Kloosterarchieven opgebouwd en stond daarmee aan de wieg van het erfgoedcentrum in St. Agatha. Met zijn innemendheid en vermogen om contacten te leggen heeft hij tientallen religieuze instituten bij het Dienstencentrum betrokken. Het is aan zijn inzet te danken dat er voor het behoud en beheer van de kloosterarchieven in Nederland zo'n goede weg is gevonden. Tot zijn dood bleef hij betrokken bij het erfgoedcentrum; zijn ervaring en belangstelling vormden voor zijn opvolgers een grote steun en werden bijzonder gewaardeerd.

Kees Paanakker was een oprechte religieus, kritisch, maar ook vol bewondering voor wat zijn confraters, de Fraters van Tilburg, en zoveel andere religieuzen tot stand brachten, in onderwijs, ziekenzorg, missie enz. In zijn ijzeren geheugen sloeg hij de namen, geschiedenissen en verhalen van religieuzen en religieuze instituten feilloos op. Hij bleef tot zijn laatste dag een belangrijke vraagbaak en raadsman.

Het is fijn dat Kees de opening van het erfgoedcentrum zelf mee heeft kunnen maken. Het is verdrietig dat wij hem nu moeten missen. We zijn hem dankbaar voor zijn inzet, wijsheid en humor.

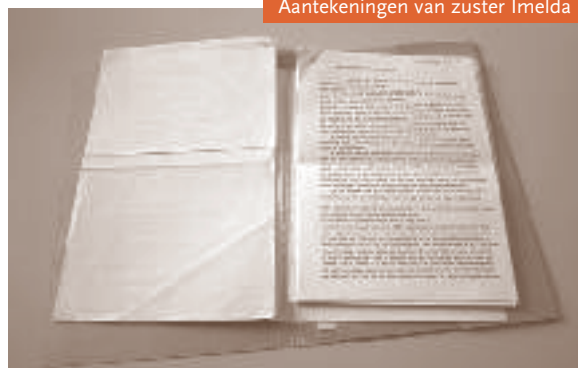
Frater Kees Paanakker

Uit de collectie

Soms ontvangen we verrassende archiefstukken, zoals onlangs van de Zusters Redemptoristinnen uit het voormalige klooster in Sambeek. Zij wonen nu in Boxmeer en besloten hun archief over enige tijd in St. Agatha onder te brengen. Enkele stukken kregen we al mee, waaronder een persoonlijk getuigenis van de vorig jaar overleden priorin, zuster Imelda Spaapen. Zij vertelt daarin hoe zij de overgang heeft beleefd van het 'oude' contemplatieve kloosterleven naar nieuwe vormen, na het Tweede Vaticaans Concilie. De persoonlijk verwoorde idealen en ervaringen geven van nabij inzicht in de ontwikkeling in het denken van een religieuze die vele jaren haar gemeenschap heeft geleid.

Aantekeningen van zuster Imelda

Kwartaaljournaal

- ▶ Begin januari maakten we een planning voor de verwerking van het archiefmateriaal dat in het erfgoedcentrum is ondergebracht. De archiefbeschrijvingen moeten worden overgezet naar een ander computerprogramma en meestal moet ook de codering op de stukken en de dozen worden aangepast. Dit is een tijdrovende klus waarbij vrijwilligers ons helpen.
- ▶ De nummering en de registratie van de voorwerpen in St. Agatha is eveneens systematisch ter hand genomen. De voorwerpen worden beschreven en voorzien van foto's. De vaste staf wordt ook hierin bijgestaan door enkele vrijwilligers.
- ▶ Op 18 januari veroorzaakte 'de' storm aanzienlijke schade aan de daken van het klooster. Het herstel heeft enkele weken veel aandacht gevraagd.
- ▶ Op 19 januari werd het archief van de

Franciscanessen van Etten overgebracht naar St. Agatha.

- ▶ In februari is een begin gemaakt met het invoeren van boektitels in een computerbestand. Met ingang van 15 februari traden daarvoor in dienst Gaby Kamps en Bob van Tiel, studenten aan de Radbouduniversiteit. Ze werken elk 12 uur per week in St. Agatha. Ook vrijwilligers helpen bij deze klus die meerdere jaren in beslag zal nemen. Wim Heerkens verzorgde de conversie van een lijst met tijdschrifttitels, zodat deze inmiddels allemaal in de catalogus zijn opgenomen.
- ▶ Met ingang van 15 februari trad Eefje Bekkenutte in dienst, eveneens student aan de Radboud-universiteit. Zij werkt 12 uur per week aan de invoer van beschrijvingen van het archief van de Broeders van Maastricht.
- ▶ De archieven van SNVR, SBCN en SMB verhuisden in januari van het Katholiek Documentatiecentrum in Nijmegen naar St. Agatha. Op 5 maart werd het archief van de KNR van Den Bosch overgebracht naar St. Agatha.
- ▶ Op 6 maart vergaderden de gezamenlijke besturen van de stichtingen Erfgoed en Sint Aegten over de ontwikkelingen van het centrum.
- ▶ Op 19 maart kwam voor het eerst een studiegroep bijeen die, in opdracht van de stichtingsbesturen, het onderwerp 'kloosterleven' nader uit gaat

Colofon

*Deze kroniek wordt uitgegeven door de stichtingen
Erfgoed Nederlands Kloosterleven en Sint Aegten
ISSN: 1872-5260*

Redactie:

*M. Arendsen, J. Arts, O. Lankhorst,
C. Rademaker scc, J. Wijnen ofmCap*

Adres:

Kroniek Sint Aegten

Kloosterlaan 24

5435 XD St. Agatha

Tel. 0485 - 31 10 07

E-mail: info@kloostersintaegten.nl

Website: www.kloostersintaegten.nl

Logo: F. Bull osc

Ontwerp, lithografie en druk:

Drukkerij Tielen bv, Boxtel

Stormschade

diepen. Wat willen we in het erfgoedcentrum nu precies laten zien en hoe gaan we dat doen?

- ▶ In de afgelopen maanden werd de bibliotheek verrijkt met onder meer schenkingen van de dominicanen in Utrecht, de ongeschoeide karmelieten in Hazerswoude, de Paters van het H. Sacrament in Nijmegen en de Franciscanen in Nijmegen.
- ▶ In de eerste drie maanden van het jaar werd de studiezaal 31 keer bezocht en verzorgden we voor 76 personen een rondleiding, onder wie 20 religieuzen.

Tweede Pinksterdag open dag!

Op Tweede Pinksterdag - 28 mei a.s. - houdt het erfgoedcentrum een open dag, speciaal bestemd voor religieuzen, hun familieleden en bekenden, die graag eens een kijkje komen nemen. Het centrum is toegankelijk van 10.00 tot 17.00 uur. We schenken koffie en thee, verstrekken informatie over het erfgoedproject en het klooster van St. Agatha, en verzorgen een rondgang. Indien u reist per openbaar vervoer en van het station wilt worden opgehaald, laat het ons tijdig weten. U bent van harte welkom!

